

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора педагогічних наук, доцента,
заслуженого вчителя України КРЕМІНСЬКОГО Бориса Георгійовича,
на дисертаційне дослідження БИКОВСЬКОГО Ярослава Тімуровича
«Педагогічні умови діяльності фізико-математичних гуртків
закладів позашкільної освіти»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата
педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та
історія педагогіки

У сучасний період реформування України вкрай актуальним постає увага до змін і трансформацій у системі освіти. Про це свідчить прийняття Верховною Радою України нового Закону України «Про освіту» (2017), проекту Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2019), Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року та інших законів і підзаконних державних документів.

Варто відзначити, у документах звертається увага на позашкільну освіту, діяльність закладів позашкільної освіти як невід’ємний складник освіти. Отже, дисертаційне дослідження Биковського Ярослава Тімуровича присвячено такій актуальній темі як педагогічні умови діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти, важливість якої не викликає сумнівів.

Автор відзначає, що для ефективної діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти, необхідним є розробка науково обґрунтованих педагогічних умов.

Аналізуючи питання стану діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти у теорії, історії та педагогічній практиці, приходять до висновку, що розробка цього питання є недостатньою і не

відповідає вимогам сьогодення. Отже, формулює мету дослідження, яку конкретизує у наступних завданнях:

1. Проаналізувати стан діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти у теорії, історії та педагогічній практиці.
2. Розкрити структуру педагогічних умов діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти.
3. Здійснити змістову характеристику STEM-підходу як педагогічної умови діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти.
4. Визначити педагогічні умови ефективної діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти на основі STEM-підходу.
5. Експериментально перевірити ефективність визначених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти.

Дана мета і визначені завдання дослідження успішно вирішуються дисертантом.

Так, аналізуючи стан проблеми, Биковський Я. Т. приходить до висновку про незадовільний рівень діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти. З'ясовує причини такого стану.

Зокрема, встановлює, що діяльність фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти буде ефективнішою, якщо врахувати 5-компонентну структуру педагогічних умов діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти, що включає такі компоненти: нормативний, освітній, кадровий, інформаційний, матеріально-технічний.

При цьому визначає і обґрунтовує, що нормативний компонент педагогічних умов діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти відображає наявність відповідних нормативно-правових актів; освітній компонент – зміст і особливості формування

освітнього процесу; кадровий компонент – забезпечення висококваліфікованими педагогічними кадрами; інформаційний – належне навчально-методичне забезпечення; матеріально-технічний – наявність фінансової та матеріально-технічної бази.

Представляє змістову характеристику STEM-підходу як педагогічної умови діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти.

Визначаючи педагогічні умови ефективної діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти в освітньому процесі використовує STEM-підхід з 4-ма змістовими лініями:

Змістова лінія I. «S» – «Science / Наука»

Змістова лінія II. «T» – «Technology / Технології»

Змістова лінія III. «E» – «Engineering / Фізика»

Змістова лінія IV. «M» – «Mathematics / Математика»

Визначені положення в свою чергу забезпечують підвищення ефективності діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти.

Результати експериментальної роботи Биковського Я. Т. підтвердили ефективність запропонованих педагогічних умов діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти.

Аналіз змісту дисертації, автореферату і публікацій дозволяють стверджувати наукову обґрунтованість і достовірність викладених автором результатів.

Дисертаційне дослідження Биковського Я. Т. містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати в сукупності розв'язують актуальне наукове завдання, яке стосується діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти.

Варто відзначити, що основні положення і результати дослідження впроваджено в освітній процес 5 закладів позашкільної і вищої освіти

України, а саме: Центр науково-технічної творчості «Сфера» Оболонського району м. Києва (довідка № 32 від 11.06.2019 р.), Національний центр «Мала академія наук України» (довідка № 172/11/5.1-513 від 11.06.2019 р.), Центр позашкільної роботи Святошинського району м. Києва (довідка № 117 від 03.06.2019 р.), Харківський палац дитячої та юнацької творчості (довідка № 01–16/185 від 11.06.2019 р.), Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (довідка № 01–10/1029 від 29.05.2019 р.).

При цьому автор дослідження особисто здійснював апробацію та практичну реалізацію розроблених ним положень та рекомендацій, працюючи 7 років на посаді керівника фізико-математичного гуртка Центру позашкільної роботи Святошинського району м. Києва.

Зміст і результати дослідження та авторське навчально-методичне забезпечення можуть бути використані педагогічними працівниками закладів позашкільної освіти, науково-педагогічними працівниками та студентами закладів вищої педагогічної освіти, спеціалістами органів управління освіти, науки, іншими спеціалістами у сфері позашкільної освіти при розробці навчальних програм і методичних рекомендацій, викладанні тощо.

Дослідження виконане на високому теоретичному і науково-методичному рівні. У ньому представлено джерелознавчу базу, а також експеримент, що опрацьований і в результаті підтвердив гіпотезу.

За змістом і формою дисертаційна робота Биковського Я. Т. є завершеним, самостійним дослідженням.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків, які цілком відповідають меті та завданню дослідження. Зміст автореферату відповідає змісту дисертаційної роботи.

Основні положення дисертації пройшли широкі обговорення на науково-практичних конференціях міжнародного, всеукраїнського та регіонального рівнів.

Найважливіші результати висвітлені у 20 публікаціях, серед яких 5 одноосібних статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні, 4 монографії та програми, 4 статті у збірниках матеріалів і тез конференцій (у тому числі 5 публікацій за кордоном), 6 інших.

Загальна позитивна оцінка дисертаційної роботи сформувалась з урахуванням і деяких недоліків, на які треба звернути увагу:

1. У другому розділі роботи автор окрему увагу приділяє STEM як педагогічній умові діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти. Здійснює детальний розгляд даного питання. З цим можна цілком погодитися. Одночасно доцільно було б навести і приклади щодо застосування STEAM.

2. На наш погляд, дисертація тільки виграла, якщо б у дослідженні більше уваги було приділено компетентністному підходу.

3. Корисними і цікавими для аналізу могли б бути соціологічні опитування щодо діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти. Нажаль, таких даних у роботі не наведено.

4. Зважаючи на доволі глибокий аналіз діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти, доцільно було б представити іноземний досвід діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти.

5. Для більш повного уявлення про модернізацію змісту освіти у діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти доцільно було б у додатках представити навчальну програму фізико-математичного гуртка закладу позашкільної освіти.

Вказані зауваження не знижують цінності наукового дослідження і дають всі підстави зробити загальний висновок, що дисертаційна робота Биковського Ярослава Тімуровича «Педагогічні умови діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти» є завершеною працею, що відповідає вимогам п. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент

Головний науковий співробітник
відділу роботи з обдарованою молоддю
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»,
доктор педагогічних наук, доцент,
заслужений вчитель України

Б. Г. Кремінський

Підпис Кремінського Б. Г. засвідчую.
Начальник відділу кадрів ДНУ
«Інститут модернізації змісту освіти»

Г. В. Косар